Rammeaftale 2027-28

UDKAST

Politisk aftale om udvikling, koordinering og styring på det specialiserede social- og specialundervisningsområde i Midtjylland.

DASSOS

Indhold

Forord. 4

Overblik. 6
Udvikling og koordinering 6

Udviklingsområde 10
Borgere med komplekse udfordringer 10

Styring og økonomi. 14
Styringsaftale 2027-2028 14

Lands – og landsdelsdækkende tilbud og sikrede afdelinger 16
Tværregional koordination 16

Bilag til Rammeaftale 2027-28. 18

Kontakt 19

Forord

Rammeaftalen 2027-28 sætter retningen for samarbejdet mellem de midtjyske kommuner og Region Midtjylland om koordinering af kapacitet og styring samt udvikling af faglige indsatser på det specialiserede social- og specialundervisningsområde i Midtjylland. Retningen er politisk sat med indspil fra kommunerne og regionen.

Med rammeaftalen er der lagt op til et endnu tættere og mere forpligtende samarbejde på tværs af kommunerne og regionen i en tid, hvor behovet for hjælp og støtte er stigende, og hvor der blandt andet mangler tilbud til børn og unge samt voksne med særligt komplekse problemstillinger. Samtidig stiger udgifterne på det specialiserede socialområde fortsat. Det er en udvikling, vi er nødt til at tage alvorligt, og som kalder på fælles handling tværkommunalt og mellem kommuner og region.

Derfor lægger vi med denne rammeaftale op til at styrke vores samarbejde endnu mere og gøre det mere forpligtende. Borgerne skal have den hjælp og støtte, de har behov for og krav på, men vi skal samtidig sikre, at området drives effektivt, og at de midler, der afsættes til områderne, anvendes til gavn for borgerne.

Der er derfor som led i arbejdet udarbejdet fire principper for det videre samarbejde på det specialiserede socialområde, som danner rammen for udviklingen af samarbejdet i Midtjylland.

Med rammeaftalen 2027-2028 fokuserer vi samtidig samarbejdet på de målgrupper af borgere med komplekse problemstillinger, der har brug for højt specialiserede tilbud. Det er tilbud, den enkelte kommune ofte ikke selv kan levere, da de kræver en særlig specialisering, og hvor der derfor er brug for et stærkere samarbejde for at sikre udvikling og udbygning af højt specialiserede tilbud.

Der vil som en del heraf fortsat være fokus på den nære psykiatri og mental sundhed samt overgangen fra det at være ung til at være voksen. Det handler om den fælles indsats for at hjælpe borgere, der har psykiatriske udfordringer og/eller diagnoser. Stadig flere, særligt unge borgere mistrives og har ondt i livet, og dem skal vi hjælpe og støtte, så de kommer godt videre.

I forhold til overgangen fra barn til voksen mærker den enkelte borger mærker ofte ikke selv, at vedkommende bliver voksen, men lovgivningen og rammerne om borgeren kan være meget anderledes. For unge, der befinder sig i udsatte positioner, gælder det, at overgangen til voksenlivet kan være en særlig sårbar periode, hvor der bl.a. skal træffes væsentlige beslutninger for borgerens voksenliv.

Vi ser frem til samarbejdet om at udfolde rammeaftalens visioner og initiativer til konkret handling og vil takke alle jer, der er med til at give rammeaftalen liv og værdi lokalt her i Midtjylland.

Med venlig hilsen

Ib Lauritsen
Formand for KKR Midtjylland

Allan Gjersbøll Jørgensen
Næstformand for KKR Midtjylland

Overblik

Udvikling og koordinering

Behov for et mere forpligtende samarbejde

Det er kommunernes ansvar at koordinere det specialiserede social- og specialundervisningsområde i samarbejde med regionen. Denne koordination foregår via rammeaftalen, som indeholder aftaler om fælles udviklingstiltag, kapacitet og styring på det sociale område.

Der har i de senere år været stor opmærksomhed på området, der dog fortsat står over for betydelige udfordringer, særligt i form af en markant udgiftsvækst og manglen på kapacitet til borgere med meget komplekse udfordringer. Det understreger behovet for et endnu stærkere samarbejde på tværs af kommuner og region for at sikre en mere stabil og bæredygtig udvikling fremover - både i forhold til overvågning af behovet for tilbud og udbygning af den samlede kapacitet. En væsentlig forudsætning for dette er et mere forpligtende samarbejde både tværsektorielt mellem kommuner og region samt tværkommunalt mellem de midtjyske kommuner.

Som udgangspunkt for et mere forpligtende samarbejde indgår de fælles principper for samarbejdet på det specialiserede socialområde i Midtjylland.

KKR Midtjylland og KD-Net bad i efteråret 2025 DASSOS om at udarbejde et forslag til fælles principper for samarbejdet på det specialiserede socialområde, som kunne indgå i rammeaftalen. Dette arbejde har resulteret i fire fælles principper:

- Princip 1: Fælles om kontrakter og takster
- Princip 2: Fælles om kvalitet
- Princip 3: Fælles om tilbud
- Princip 4: Fælles om implementering
-

Formålet med de fælles principper er, at:

- Styrke samarbejdet gennem gensidig forpligtethed om den rette kapacitet, forsyningssikkerhed og fælles styringspraksis
- Styrke kvalitet og effekt af borgerindsatsen med fokus på selvstændighed, progression, tidligere indsatser og mindst mulig indgriben i borgerens liv
- Knække den stigende udgiftskurve på det specialiserede socialområde

Under hvert af de fire principper vil der blive arbejdet med en række forskellige initiativer. Nogle initiativer vil kræve politisk godkendelse, mens andre i højere grad kræver administrativ koordinering på tværs af kommuner og region.

Sammenhæng mellem udbud og efterspørgsel på tilbud

I de midtjyske kommuner opleves generelt set store udfordringer med at finde tilbud til borgere med komplekse og sammensatte problemstillinger. Det gælder på både børn- og ungeområdet og voksenområdet. Der er således målgrupper, hvor det er vanskeligt at finde det rette tilbud. Samtidig er der en opmærksomhed på, at efterspørgsel ikke alene omhandler antallet af pladser, men også i høj grad handler om, at tilbudsviften fagligt set afspejler det, der efterspørges, og at der i tilbuddene er den fornødne fleksibilitet i indretningen af de fysiske rammer og i selve indsatsen. For den store gruppe borgere på socialområdet, som har lette til moderate udfordringer/behov, opleves der dog som udgangspunkt sammenhæng mellem udbud og efterspørgsel på tilbud.

I de midtjyske kommuner og Region Midtjylland prioriteres det derfor at samle kræfterne og sætte fokus på ét overordnet udviklingsområde i Rammeaftalen 2027-28. Der er tale om en fortsættelse af et udviklingsområde fra den forrige rammeaftale. Det drejer sig om:

- Borgere med komplekse udfordringer

Herunder skal der blandt andet arbejdes videre med "mental sundhed og psykiatri" samt "overgangen fra børne- og ungeområdet til voksenområdet". Begge områder er en fortsættelse af indsatser fra den forrige rammeaftale.

På området *borgere med komplekse udfordringer* er der er brug for en øget tværsektoriel og tværkommunal indsats samt et mere forpligtende samarbejde i de kommende år. Ved at fokusere på borgere med komplekse udfordringer, gør de midtjyske kommuner og Region Midtjylland rammeaftalen mere fokuseret, så de fælles indsatser i stigende grad kan bidrage til at håndtere de økonomiske og kapacitetsmæssige udfordringer på det specialiserede socialområde. Der er særligt behov for større kapacitet til borgere med komplekse udfordringer. Det er et arbejde, der skal håndteres tværkommunalt og tværsektorielt bl.a. via et større fokus på et forpligtende samarbejde, herunder fx samdrift af tilbud mellem kommuner. Det er en overordnet målsætning at få skabt bedre sammenhæng mellem pris og kvalitet bl.a. via en forøgelse af tilbudskapaciteten

for de mest specialiserede grupper. Kommunerne i den midtjyske region og Region Midtjylland er ikke alene om at fokusere på målgruppen *borgere med komplekse udfordringer.* Det er et område, som alle landets kommuner har fokus på.

Udviklingsområdet er beskrevet på de følgende sider, og sætter retningen for de kommende års tværsektorielle samarbejde på det specialiserede socialområde i Midtjylland. Udviklingsområdet vil blive udmøntet i aftaleperioden via konkrete initiativer. Ved aftaleperiodens start udarbejdes en handlingsplan.

Nationale initiativer

De nationale initiativer på det sociale område skal løbende adresseres i den fælles indsats for at skabe de bedst mulige tilbud til borgerne på det specialiserede socialområde. Det gælder den fortsatte inspiration fra Ekspertudvalget på Socialområdets rapport (Tranæs-rapporten) samt psykiatriens 10 års plan. Det gælder blandet andet også KLs igangværende arbejde med at styrke det tværkommunale samarbejde.

Der er i forbindelse med de seneste års økonomiaftaler aftalt, at kommunerne i regi af KKR skal samarbejde om både overvågning af kapacitetsbehovet og koordinering af kapacitetsudviklingen, herunder særligt i relation til botilbud målrettet borgere med særligt komplekse behov. Det er i Økonomiaftalen for 2027 aftalt, at der oprettes en lånepulje målrettet botilbudsområdet, hvor ansøgninger til puljen skal koordineres i KKR-regi.

Styring og økonomi

Rammeaftalen sætter rammerne for styring af økonomi- og kapacitetsudviklingen på de tilbud, der er omfattet af aftalen.

Dette sker gennem styringsaftalen, hvis primære formål er at beskrive principperne for finansiering, takstberegning og aftaler om køb og salg af pladser for kommunale og regionale tilbud i den midtjyske region.

Rammeaftalens mål og vision for borgerne

Samarbejdet på det specialiserede social- og specialundervisningsområde i Midtjylland er kendetegnet ved, at det skal gøre en forskel for borgerne.

Vi arbejder sammen på tværs af de midtjyske kommuner og Region Midtjylland for:

- At borgeren har størst muligt ansvar og indflydelse på eget liv med fokus på livskvalitet og mestring
- At indsatser hænger sammen og skabes sammen med borgeren - hele vejen rundt
- At borgerens ressourcer kommer i spil og skaber værdi i en tidlig og fokuseret indsats
- At alle er en del af et fællesskab

Samarbejdet skal sikre høj kvalitet i tilbuddene til alle målgrupper. Både for borgere med potentiale for rehabilitering og øget mestring og for borgere med varigt støttebehov.

Udviklingsområde

Borgere med komplekse udfordringer

De midtjyske kommuner oplever en stigning i antallet af borgere med komplekse problemstillinger, hvor udfordringerne tillige er kendetegnet ved en øget kompleksitet. Det er særligt sammensætningen af kompleksitet som kræver særlig håndtering, og hvor kommunerne er udfordret i at finde tilbud. Kommunerne kender mange af de målgrupper, hvor det er særligt udfordrende i at finde de rette tilbud til borgerne, da der også har været udfordringer med kapacitet tidligere. Der er derfor behov for at tænke i mere langsigtede løsninger og strategier, der rækker ud over de to år, som rammeaftalen dækker.

Der er et øget behov for at koncentrere den fælles kommunale og tværsektorielle indsats for at fremme en mere bæredygtig udvikling. Dette betyder, at borgere med komplekse udfordringer videreføres som et overordnet – og det eneste - udviklingsområde i rammeaftalen.

De kommunale indberetninger viser, at der for den brede gruppe af borgere, som har lette til moderate udfordringer/behov, opleves sammenhæng mellem udbud og efterspørgsel af specialiserede tilbud, men samtidig peger mange kommuner på markante udfordringer for en række målgrupper, hvor kompleksiteten er høj med flere samtidige problemstillinger, og der er behov for højt specialiserede indsatser. Disse udfordringer genkendes fra tidligere rammeaftaler og bekræftes af både nationale initiativer og lokale erfaringer. Der mangler egnede pladser til gruppen af borgere med (meget) komplekse og sammensatte problemstillinger. Manglen på pladser til denne gruppe borgere er med til at drive udgifterne på det specialiserede socialområde op. Problemstillingen genfindes både på voksenområdet og på børn- og ungeområdet.

Udviklingsområdet tager afsæt i en fælles forståelse af, at målgruppen *borgere med komplekse udfordringer* ikke kan afgrænses entydigt ved diagnose alene. Kompleksiteten opstår ofte i samspillet mellem forskellige former for funktionsnedsættelse som fx lavt kognitivt funktionsniveau, psykisk sårbarhed og sociale belastninger i kombination med adfærdsmæssige problemstillinger, herunder særligt udadreagerende og/eller selvskadende adfærd.

Mange borgere er kendetegnet ved høj kompleksitet over tid, ustabile forløb, akutte tilbudsskift, behov for skærmning, omfattende støttebehov (fx 1:1 eller 2:1) samt ressourcekrævende og ofte vanskelige samarbejder på tværs af myndigheder, sektorer og med pårørende.

På den baggrund videreføres *Borgere med komplekse udfordringer* som et overordnet udviklingsområde i Rammeaftale 2027-28 med fokus på fælles, langsigtede og mere bæredygtige løsninger.

Fokus på målgrupper og centrale udfordringsbilleder

I arbejdet med udviklingsområdet inddrages særligt seks målgrupper, som kommunerne i Midtjylland i fællesskab har identificeret som særligt udfordrede i forhold til borgere med komplekse behov.

Der blev i starten af 2026 lavet en fælleskommunal afdækning i Midtjylland af, hvilke komplekse målgrupper kommunerne i Midtjylland aktuelt oplever størst udfordringer med at finde relevante tilbud til på både børne- og ungeområdet og voksenområdet.

På børne- og ungeområdet er der på tværs af de midtjyske kommuner identificeret disse tre målgrupper:

1. Børn og unge med (svær) autisme ofte i kombination med udadreagerende adfærd eller lavt kognitivt funktionsniveau
2. Børn og unge med (flere) psykiatriske problemstillinger eventuelt i kombination med udadreagerende/kravafvisende adfærd og/eller misbrug/selvskade
3. Børn og unge med komplekse funktionsnedsættelser både kognitivt og fysisk

På voksenområdet omfatter dette tilsvarende disse tre målgrupper:

1. Voksne med psykiatriske problemstillinger ofte i kombination med udadreagerende adfærd og/eller misbrug/selvskade
2. Voksne med autisme/udviklingshæmning og udadreagerende adfærd
3. Voksne med erhvervet hjerneskade

Fælles for målgrupperne er, at der ofte opleves mangel på egnede tilbud, da denne gruppe borgere ikke kan rummes i almindelige gruppebaserede tilbud. Der er som tidligere nævnt i højere grad behov for skærmning og høj grad af specialisering og høj personaledækning. Det har den konsekvens, at løsningen ofte er enkeltmandstilbud og- eller private tilbud, og at kommunerne i stigende grad føler sig presset over i anvendelse af private tilbud og enkeltmandsforanstaltninger.

Udviklingsområdet *"Borgere med komplekse udfordringer"* har samtidig et særskilt fokus på overgangene i borgernes liv – herunder overgangen fra børne- og ungeområdet til voksenområdet – hvor manglende sammenhæng kan forstærke kompleksiteten yderligere. Der er ligeledes et fokus på mental trivsel og psykiatri.

Fælles udviklingsspor og samarbejde i praksis

Gennem udviklingsområdet *"Borgere med komplekse udfordringer"* vil kommunerne og Region Midtjylland styrke det tværkommunale og tværsektorielle samarbejde om kapacitetsopbygning, planlægning og udvikling af tilbudsviften på det specialiserede socialområde. Arbejdet kobles tæt til de fælles principper for samarbejdet på området. Der er fire principper, som har til formål at styrke kvaliteten og effekten af borgerindsatserne, at styrke samarbejdet bl.a. gennem gensidig forpligtethed om kapacitet samt bidrage til at knække den stigende udgiftskurve på socialområdet.

I den kommende periode vil der være særlig opmærksomhed på mulighederne for at igangsætte konkrete indsatser målrettet borgere med komplekse udfordringer, herunder etablering af botilbud og børn- og ungehjem i kommunalt regi, fælleskommunale løsninger eller regionale løsninger. Dette vil være oplagt, at det sker i sammenhæng med den kommende lånepulje 2027-2030 for etablering af botilbud (jf. ØA27). De midtjyske kommuner undersøger i denne rammeaftaleperiode mulighederne for at gå sammen om etablering og drift af tilbud.

Udviklingsområdet skal dermed fungere som en fælles ramme for fagligt og økonomisk bæredygtige samt sammenhængende løsninger til borgere med komplekse udfordringer på det specialiserede socialområde i Midtjylland.

Styringsaftale 2027-2028

Rammeaftalen omfatter kommunale og regionale tilbud i den midtjyske region, som anvendes af flere kommuner end driftskommunen.

I Midtjylland er ca. 10.000 pladser inden for det specialiserede social- og specialundervisningsområde omfattet af Rammeaftalen.

Rammeaftalen sætter rammerne for styring af økonomi- og kapacitetsudviklingen på de omfattede tilbud.

Dette sker gennem styringsaftalen, som beskriver principperne for finansiering, takstberegning og afregning i den midtjyske region. Styringsaftalen fastlægger med andre ord spillereglerne for samarbejdet mellem køber og sælger.

Som en del af arbejdet med styringsaftalen, vil der i rammeaftaleperioden være opmærksomhed på takststruktur, tillægstakster, overhead m.v.

Styringsaftale 2027-28 er bilag 1 til rammeaftalen og kan tilgås via **dette link.**

Takstaftale for perioden 2027-2028

De 19 Kommuner og Region Midtjylland har indgået følgende aftale om udvikling i taksterne i perioden 2027-28:

1. Taksterne kan ikke stige i perioden
2. Aftalen gælder i 2027 og 2028, med 2026 som basisår
3. Der laves en model der tager højde for de ekstraordinære udgifter i forbindelse med EU-dommen om deltidsansatte

Forhold om udmøntning af takstaftalen til administrativt brug er uddybet i styringsaftalen (bilag 1).

Styringsaftale 2027-28 er på de væsentlige punkter en videreførelse af de gældende administrative aftaler om finansiering, takstberegning og afregning.

Tværregional koordination

I Midtjylland er der en fælles forståelse af, at den enkelte kommune ikke nødvendigvis selv er i stand til at drive specialiserede tilbud og varetage samtlige indsatser, der imødekommer alle borgeres behov. Kommunerne samarbejder derfor med hinanden og Region Midtjylland om at koordinere og sikre, at de fornødne indsatser er til rådighed for borgerne på tværs af kommunegrænserne.

Lands– og landsdelsdækkende tilbud og sikrede afdelinger

Kommunerne har i forbindelse med udarbejdelsen af rammeaftalen ansvaret for at sikre koordination nationalt i forhold til de lands- og landsdelsdækkende tilbud og sikrede afdelinger samt den sikrede boform Kofoedsminde. Der findes ti lands- og landsdelsdækkende tilbud samt otte tilbud med sikrede afdelinger på landsplan.

De lands- og landsdelsdækkende tilbud er højt specialiserede undervisningstilbud med få borgere i målgruppen. Tilbuddenes udvikling i forhold til kapacitet og belægning er nærmere beskrevet i rammeaftalens **bilag 2**, som er et fælles bilag til rammeaftalerne i de fem KKR-områder. Det vurderes, at der er en god sammenhæng mellem kapacitet og belægning på de lands- og landsdelsdækkende undervisningstilbud.

I forhold til de sikrede afdelinger/institutioner opleves der et pres på kapaciteten, hvor der de seneste år har været en stor efterspørgsel på pladserne. Der pågår fortsat et arbejde med de sikrede institutioner i regi af KL's Koordinationsforum – herunder også i forhold til spørgsmålet om kapacitet og kapacitetsudnyttelse. I Midtjylland indgår de sikrede institutioner Koglen og Grenen, som drives af Region Midtjylland, i den tværregionale koordination.

Centrale udmeldinger fra Socialstyrelsen

Socialstyrelsen har kompetence til at udmelde målgrupper og særlige indsatser, hvor det vurderes, at der er behov for øget koordination eller planlægning på tværs af kommuner og regioner for at sikre og videreudvikle den mest specialiserede indsats.

Formålet er at sikre, at de nødvendige højt specialiserede indsatser og tilbud tilpasset målgruppens behov er til stede på nationalt plan og er tilgængelige for kommunerne.

Der blev ikke udsendt nye centrale udmeldinger i forbindelse med Rammeaftale 2025-2026.

Socialstyrelsen udsendte i 2024 fornyede behandlinger af de centrale udmeldinger vedrørende:

- Borgere med udviklingshæmning og dom med behov for anbringelse i sikret afdeling
- Udsatte gravide med et skadeligt rusmiddelbrug

Svaret på de centrale udmeldinger er koordineret af rammeaftalesekretariaterne på vegne af kommunerne.

På baggrund af kommunernes svar har Social – og Boligstyrelsen ultimo 2025 truffet beslutning i forhold til den førstnævnte centrale udmelding. Styrelsen har fulgt kommunernes anbefalinger, hvorfor der ikke skal laves en ny sikret afdeling i Vestdanmark.

I forhold til den centrale udmelding om "udsatte gravide med et skadeligt rusmiddelbrug" afventes en afgørelse fra Social – og Boligstyrelsen.

Bilag til Rammeaftale 2027-28

Rammeaftalens bilag

1. Styringsaftale 2027-28
2. Lands- og landsdelsdækkende tilbud og sikrede afdelinger
3. Udviklingsplan Landsbyen Sølund
4. Organisering af det fælleskommunale samarbejde i Midtjylland
5. Tilbudsviften

Rammeaftalen med bilag kan findes på hjemmesiden:
sekretariatmidtjylland.viborg.dk/social/rammeaftaler/

Kontakt

Fælleskommunalt Social- og Sundhedssekretariat i Midtjylland
Prinsens Alle 5
8800 Viborg

Hjemmeside: **sekretariatmidtjylland.viborg.dk**

Rammeaftale på det specialiserede social- og specialundervisningsområde for de 19 midtjyske kommuner og Region Midtjylland

KKR MIDTJYLLAND